

emcdda.europa.eu

SHRNUTÍ — VYBRANÉ TÉMA:
DROGOVÉ TRESTNÉ ČINY: TRESTY A DALŠÍ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

Výroční zpráva za rok 2009: stav drogové problematiky v Evropě

Embargo: 10:00 SEČ – 5. 11. 2009

Úvod

V tomto vybraném tématu jsou poprvé zkoumány tresty ukládané pachatelům za porušení protidrogových právních předpisů v celé Evropské unii ⁽¹⁾. Pomocí analýzy statistických údajů za poslední rok se tato zpráva pokouší odpovědět na otázku: Jaký je v jednotlivých zemích nejpravděpodobnější důsledek pro pachatele, kterého policie zadrží za drogový trestný čin spočívající v užívání či držení drog pro osobní potřebu či v distribuci nebo nedovoleném obchodu s drogami?

Tresty pro uživatele drog a obchodníky s drogami

- Sedmáct zemí informovalo o ukládání trestů v členění na trestné činy související s držením drog (pro osobní potřebu) a trestné činy související s distribucí drog.
- Třináct z 26 zemí vykazovalo druhy trestů ukládaných pachatelům trestných činů porušujících protidrogové právní předpisy (např. odnětí svobody, pokuta, obecně prospěšné práce) zvláště za porušení právních předpisů v souvislosti s osobní potřebou a za trestné činy související s distribucí drog.

Ukončení vyšetřování nebo stíhání

- Dvanáct zemí bylo schopno předložit konkrétní údaje o počtech formálních či neformálních způsobů ukončení vyšetřování nebo stíhání ze strany policie či státních zástupců; z dalších pěti zemí byly k dispozici určité odhady těchto údajů. Osm zemí neuvedlo žádné údaje ohledně počtu těchto „mírných“ způsobů řešení drogových deliktů.
- V orientačním srovnání provedeném na základě statistických údajů ze šesti zemí se podíl nespecifikovaných způsobů řešení drogových deliktů vykázaných v předchozím roce pohybuje od 25 do 90 %.

Druhy uložených trestů

- Za nedovolené nakládání s drogami byla v souvislosti s osobní potřebou v **České republice, Dánsku, Německu, Francii, Lotyšsku a Nizozemsku** nejčastěji ukládána pokuta; v **Polsku a Chorvatsku** byl zpravidla ukládán podmíněný trest odnětí svobody a v **Itálii, Rakousku, Portugalsku**, na **Slovensku** a ve **Spojeném království** byla hlášena především napomenutí nebo odklady řízení.
- Velká část uživatelů drog zadržených policií se nedostane až k soudu, ale těch několik málo osob, které jsou za užívání nebo držení drog pro osobní potřebu odsouzeny, jde rovnou do vězení. Tuto skutečnost by mohla vysvětlit častá recidiva u pachatelů drogových trestných činů – podle dostupných omezených údajů dosahuje až 60 %.

⁽¹⁾ Přesnost srovnání je omezena rozdíly mezi: použitými definicemi a terminologií; systémy shromažďování údajů a mezi statistickými jednotkami a pravidly pro jejich výpočet. Podrobnosti viz vybrané téma a jeho příloha dostupná on-line.

- Za trestné činy související s distribucí drog byl častěji než jiné sankce ukládán trest odnětí svobody. V **České republice, Německu, Portugalsku** a na **Slovensku** byla většina trestů odnětí svobody podmíněně odkládána. Dva členské státy (**Nizozemsko, Spojené království**) nařizovaly obecně prospěšné práce více než 10 % osob odsouzených za trestné činy související s distribucí drog.
- I v případech, kdy nebyly jednotlivé druhy trestných činů v národních zprávách rozděleny a byl porovnáván jen poměr sankcí za všechny trestné činy, bylo přesto jasné, že pokuty jsou často využívány v **Irsku, Lucembursku, Maďarsku a Švédsku**, na rozdíl od udělování podmíněných trestů odnětí svobody, které převažuje v **Bulharsku a Rumunsku**.
- Porovnáme-li tři země s podobnými právními systémy, kulturním zázemím a vzorci spotřeby, **Finsko** udává nejnižší podíl pachatelů drobných trestných činů porušujících protidrogové právní předpisy odsouzených k trestu odnětí svobody, zatímco **Švédsko** častěji využívá nepodmíněné tresty odnětí svobody pro závažnější trestné činy a **Norsko** více využívalo nařízení obecně prospěšných prací.
- Pouze **Irsko, Maďarsko, Nizozemsko, Polsko a Spojené království** udávají významnou míru ukládání obecně prospěšných prací – ve většině zpráv o postihování drogových trestných činů je tento druh sankce uváděn velmi zřídka.

Délka uložených trestů

- Třináct zemí poskytlo údaje o délce ukládaných trestů odnětí svobody, ne vždy však v přímo porovnatelných formátech. Některé menší země podaly zprávu o všech jednotlivých trestech uložených během daného roku, zatímco větší země uvedly „průměr“.
- Průměrná délka trestu odnětí svobody za trestné činy související s užíváním nebo držením drog pro osobní potřebu se v jednotlivých zemích pohybovala od jednoho měsíce do 29 měsíců.
- U trestných činů souvisejících s distribucí drog se průměry pohybovaly od jednoho měsíce za drobný prodej do 38 měsíců za závažnější nezákonné obchodování.
- Dlouhodobé tresty odnětí svobody byly poměrně vzácné. Statistické údaje podporují hypotézu, že v Evropě je jen málo „drogových baronů“ nebo „velkých ryb“ a jejich odsouzení je obtížnější než odsouzení menších a viditelnějších dealerů.

Druhy drog souvisejících s trestnými činy

- Druhy drog, které vedly k odsouzení, uvedly pouze **Česká republika, Kypr, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko a Spojené království**. Tyto omezené statistické údaje přesto ukazují, že průměrné uložené tresty se liší podle druhu drogy, dokonce i v zemích, kde zákon posuzuje všechny drogy stejně. Z toho plyne, že soudní orgány vnímají rozdíly v míře škodlivosti či závažnosti spojené s různými drogami jinak, než jak naznačují právní předpisy.

Odklon do léčby či poradenství

- Přestože v celé Evropě existuje jednomyslná politická podpora léčby jako alternativy trestání uživatelů drog, 14 z 26 zemí neuvádělo statistické údaje o tomto způsobu řešení.
- Pro účely plánování politických opatření je významné, že nebude možno zjistit míru úspěšnosti léčebných opatření, pokud nebude evidován celkový počet osob zahajujících léčbu.

Možný nástroj hodnocení

- Nejnovější protidrogový akční plán Evropské unie vyzývá členské státy, aby „zajistily průběžné hodnocení protidrogové politiky“. Evaluace procesu, která by využila statistických údajů o uložených trestech a jiných způsobech řešení k pochopení toho, jak jsou změny v legislativě zaváděny do praxe, by představovala poměrně jednoduchý, ale velmi důležitý krok. Umožnila by pochopit, jakým způsobem

většina pachatelů trestných činů vystupuje z trestně právního systému a zda se tak děje cestami, jež zamýšleli tvůrci právních předpisů, či cestami jinými. Provedení evaluace by také mohlo přispět k měření účinnosti a efektivity systému.